

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”

"Aprob"

Directorul Centrului de Excelență în
Educație Artistică „Ștefan Neaga”,

Dr. Perju Gheorghe

"13" octombrie 2017

Curriculumul modular

S.08.O.033 Dirijare. Studiarea clavielor și partiturilor

Specialitatea

21520 Interpretare instrumentală

Calificarea

265231 Instrumentist (studii medii)

Chișinău, 2017

Curriculumul a fost elaborat în cadrul Proiectului *EuropeAid/133700/C/SER/MD/12*
"Asistență tehnică pentru domeniul învățământ și formare profesională
în Republica Moldova",
implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene

Autori:

Panuș Aliona, grad didactic II, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Borodin Valentina, grad didactic I, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

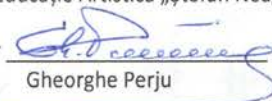
Dîmbu Boris, grad didactic I, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Mîrzac Elena, grad didactic II, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Aprobat de:

Consiliul metodic-științific al Centrului de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Director

Gheorghe Perju

"13" octombrie 2017

Recenzenți>

1. **Daniță Tatiana**, doctor în studiul artelor, grad didactic superior, CEEA „Ștefan Neaga”.
2. **Panainte Vasile**, grad didactic superior, maestru în arte CEEA „Ștefan Neaga”.

Adresa Curriculumului în Internet:

Portalul național al învățământului profesional tehnic
<http://www.ipt.md/ro/produse-educationale>

Cuprins

I. Preliminarii	4
II. Motivația, utilitatea cursului pentru dezvoltarea profesională.....	5
III. Competențele profesionale specifice modulului	5
IV. Administrarea modulului	6
V. Unitățile de învățare	6
VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare.....	7
VII. Studiu individual ghidat de profesor la Dirijare.....	7
VIII. Lucrările practice recomandate:.....	8
IX. Sugestii metodologice.....	8
X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale	12
XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii	14
XII. Resursele didactice recomandate elevilor.....	14

I. Preliminarii

Statutul Curriculumului: Curriculumul modular la disciplina *Dirijare. Studiarea clavirelor și partiturilor II* este un document normativ și obligatoriu pentru realizarea procesului de pregătire a interpreților-instrumentiști la specialitatea *Interpretare instrumentală* în învățământul profesional-tehnic post-secundar, domeniul de formare profesională Muzică și Arte teatrale, care vor efectua sub îndrumare dirijarea și conducerea colectivelor instituționale de instrumentiști: orchestra, ansamblul etc.

Scopul studierii acestui modul constă în formarea și dezvoltarea competenței profesionale specifice de a conduce (dirija) un colectiv de interpreți-instrumentiști (profesioniști sau amatori). De asemenea modulul contribuie la formarea și dezvoltarea competenței profesionale prin înțelegerea și interpretare partițiilor orchestrale în cadrul colectivelor atât ca solist-instrumentist cât și în cadrul colectivelor de instrumentiști.

Funcțiile Curriculumului. Funcțiile de bază ale Curriculumului sunt:

- act normativ al procesului de predare, învățare, evaluare și certificare în contextul unei pedagogii axate pe competențe;
- reper pentru proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional din perspectiva unei pedagogii axate pe competențe;
- componenta de bază pentru elaborarea strategiei de evaluare și certificare;
- componenta fundamentală pentru elaborarea manualelor, culegerilor, ghidurilor metodologice, testelor de evaluare (format tipografic sau electronic).

Beneficiarii Curriculumului. Curriculumul este destinat:

- profesorilor din instituțiile de învățământ profesional-tehnic post secundar în domeniul de formare profesională Muzică și Arta Teatrală;
- autorilor de manuale și ghiduri metodologice;
- elevilor care își fac studiile la specialitatea dată;
- membrilor comisiilor pentru examenele de calificare.

Pentru studierea acestui modul este absolut necesară studierea prealabilă a următoarelor unități de curs:

- F.07.O.008 Solfegii. Armonia;
- F.07.O.018 Literatura muzicala universală;
- S.05.A.062. Studiarea instrumentului complementar (pian);
- S.05.A.037. Studiarea instrumentelor din componența orchestrei;
- S.07.L.29. Dirijarea. Studiarea partițiilor orchestrale II;
- S.07.L.31. Dirijarea. Ansamblul cameral III;
- S.07.O.027. Instrumentul muzical de bază VII;
- S.07.A.059. Aranjament orchestral II.

II. Motivația, utilitatea cursului pentru dezvoltarea profesională

Unitatea de curs *Dirijare. Studierea clavirelor și partiturilor II* este modulul semestrial de specialitate în Planul de învățământ. Dirijarea este disciplina care vine să transforme cunoștințele teoretice muzicale obținute în abilități practice, precum și formarea unei gândiri muzical-critice. Sarcina de prim ordin al acestui modul este pregătirea specialiștilor calificați nu numai ca și interpreți, ci și ca maștri de concert (conducător de partiție). În baza cunoștințelor obținute în cadrul acestui modul se realizează o eventuală posibilitate de a continua studiile în domeniul Pedagogiei muzicale, Dirijării orchestrale sau corale.

Fiind un proces complex și dificil, unitatea de curs, îmbină în sine nu doar cunoștințe teoretice, ci și pregătirea practică corespunzătoare și vine să completeze formarea profesională a tânărului interpret.

Toate acestea îi vor permite să se integreze eficient în câmpul muncii cu oportunități de rezolvare cu succes a atribuțiilor de serviciu.

În baza acestui modul elevul va fi în stare:

- să citească partiturile și clavirele;
- să adapteze și să prelucreze un anumit material muzical;
- să organizeze lucrul unui colectiv muzical;
- să mențină ținuta scenică și autocontrolul;
- să îndeplinească funcțiile de corepetitor;
- să descrie un anumit material sonor;
- să evalueze materialul muzical din perspectiva genului, stilului, formei muzicale și particularităților de interpretare;
- să reproducă interiorizat materialul muzical studiat;
- să integreze tehnologiile informaționale în acțiunile de informare în arta interpretării instrumentale și a partițiilor orchestrale;
- să asigure performanța artistică prin studierea continua și îmbogățirea repertoriului.

III. Competențele profesionale specifice modulului

1. Planificarea activității proprii.
2. Generarea măiestriei interpretative dirijorale.
3. Recunoașterea orchestrei ca instrumentul dirijorului.
4. Decodarea și reproducerea partiturii în produs muzical integru.
5. Aplicarea tehnologiilor informaționale în proiectarea și formarea profesională.
6. Desfășurarea muncii în echipă. Implicarea creativ-inovativă și viziunea proprie.

IV. Administrarea modului

Semestrul	Numărul de ore			Modalitatea de evaluare	Numărul de credite	
	Total	Contact direct				
		Prelegeri	Practică			
VIII	60	-	45	15	examen	1

V. Unitățile de învățare

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
1. Competențele dirijorale în activitatea profesională		
UC1. Planificarea activității proprii	1.1. Priorități și organizare; 1.2. Etapele de derulare a activităților; 1.3. Sugestii pentru îmbunătățirea activității; 1.4. Gustul estetic-muzical.	A1. Pregătirea locului de muncă; A2. Stabilirea priorităților în activitatea profesională; A3. Planificarea etapelor de derularea activităților; A4. Deducerea sugestiilor corecte; A5. Modelarea și formarea gustului muzical; A6. Conceperea și impunerea propriei viziuni.
2. Tehnicile interpretativ-dirijorale		
UC2. Generarea măiestriei interpretativ-dirijorale	2.1. Sunetul și emisia lui; 2.2. Tehnica gesticii; 2.3. Inteligența muzicală; 2.4. Emoția muzicală - finalitate a interpretării.	A7. Conceperea și emisia sunetului în aparatul executor dirijoral; A8. Integrarea factorilor tehnici într-un produs dirijoral; A9. Formarea și dezvoltarea inteligenței muzicale; A10. Generarea emoției muzicale.
3. Orchestra – instrumentul dirijorului		
UC3. Tratarea orchestrei ca instrument al dirijorului.	3.1. Timbrele și registrele instrumentale. 3.2. Particularitățile de acordare a orchestrei. 3.3. Proprietățile și specificul grupurilor orchestrale. 3.4. Funcțiile de corepetitor.	A11. Utilizarea adecvată a registrelor și timbrelor instrumentelor; A12. Acordarea orchestrei: - acordarea instrumentelor; - acordarea partițiilor orchestrale. A13. Asamblarea grupurilor orchestrale.
4. Clavirul și partiturile orchestrale		
UC4. Decodarea și reproducerea partiturii în produs integrat	4.1. Lectura <i>a prima vista</i> : curentul muzical, forma, tempo-ul, tonalitatea etc. 4.2. Interpretarea la pian. 4.3. Analiza modificărilor de tempo și metro-ritmice. 4.4. Proiecția finală a piese.	A15. Lecturarea partiturii, clavirului; A16. Ilustrarea la pian a temelor principale sau momentelor-cheie; A17. Rezolvarea modificărilor de tempo și metro-ritm (aufaktul, respirația, schema etc.); A18. Interpretarea finală a piesei.

5. Tehnologii informaționale aplicate în formarea profesională		
UC5. Aplicarea tehnologiilor informaționale în proiectarea și formarea profesională	5.1. Audiția materialului muzical; 5.2. Programe de notație muzicală; 5.3. Tehnologiile multimedia; 5.4. Software-urile muzicale; 5.5. Timbrele electronice.	A19. Operarea cu programele TIC; A20. Colectarea , organizarea și folosirea informațiilor; A21. Download-area materialului muzical; A22. Familiarizarea cu timbrele muzicale; A23. Editarea fișierelor muzicale.
6. Eficientizarea lucrului în echipă		
UC6. Desfășurarea lucrului în echipă. Implicarea creativ-inovativa și viziunea proprie.	6.1. Modalitățile de lucru în echipă (elev-orchestra); 6.2. Atribuțiile specifice dirijorului; 6.3. Organizarea și planificarea lucrului după priorități; 6.4. Etapele activității dirijorului; 6.5. Autocontrolul și ținuta scenică.	A24. Delegarea eficientă a sarcinilor; A25. Cooperarea; A26. Transmiterea și recepționarea informației; A27. Acordarea instrumentelor orchestrei, încălzirea acestora, selectarea repertoriului după nivel de complexitate; A28. Desecarea și interpretarea fragmentelor dificile (ritmice, intonaționale, dinamice); A29. Studiarea și interpretarea propriilor orchestrații; A30. Impunerea propriei viziuni artistice.

VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare

Nr crt.	Unități de învățare	Numărul de ore			
		Total	Contact direct		Lucrul individual
			Prelegeri	Practică	
1.	<i>Planificarea activității proprii</i>	3	-	2	1
2.	<i>Tehnicile interpretativ dirijorale</i>	11	-	8	3
3.	<i>Orchestra - instrumentul dirijorului</i>	19	-	15	4
4.	<i>Clavirul și partiturile orchestrale</i>	7	-	4	3
5.	<i>Tehnologii informaționale în formarea profesională</i>	5	-	3	2
6.	<i>Lucrul în echipă</i>	15	-	13	2
7.	TOTAL	60	-	45	15

VII. Studiu individual ghidat de profesor la Dirijare

Materii pentru studiu individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
1. Inițierea în arta dirijorală.			
Componența colectivelor muzicale (orchestrelor)	Clasificarea colectivelor muzicale	Prezentarea materialului audio.	Săptămâna 1

Aparatul dirijoral	Părțile componente ale aparatului	Demonstrare	Săptămâna 2
2. Pregătirea aparatului dirijoral. Elementele de bază ale gesticii dirijorale.			
Exercițiile de eliberare îmbinate cu trenarea respirației	Set de exerciții	Executare	Săptămâna 3
Exercițiile pentru plasticitatea încheieturilor	Set de exerciții	Testare	Săptămâna 4
Conturarea bății dirijorale	Bătaia dirijorală	Demonstrare	Săptămâna 5
3. Tehnica dirijorală: Realizarea practică a gesticii dirijorale			
Kinograma mișcărilor de dirijare. Schemele fundamentale.	Tactarea schemei de 3 timpi în diferite caractere	Prezentare	Săptămâna 6, 7
Schemele fundamentale de dirijare	Tactarea schemei de 2 timpi în diferite caractere	Prezentare	Săptămâna 8
4. Descifrarea textului muzical. Studierea partițiilor.			
Elementele de bază ale studierii partițiilor: forma, structura, măsura, tempoul, tonalitatea.	Studiu de caz.	Expunere	Săptămâna 9
Mesajul muzical.	Momentele de depășit	Executare	Săptămâna 10
5. Interpretarea artistică			
Auftakt-ul în avântări și încheieri.	Începuturile și sfârșiturile frazelor muzicale	Demonstrarea	Săptămâna 11, 12
Memorarea pieselor.	Două piese cu caracter diferit.	Prezentarea textului din memorie	Săptămâna 13
Monitorizarea performanțelor individuale.	Segmentele cu complexitate sporită.	Prezentarea studiului.	Săptămâna 14, 15

VIII. Lucrările practice recomandate:

Lucrările practice vor fi efectuate în sălile de clasă. Tematica lucrărilor recomandate:

1. Gimnastica pre-tactară. Exercițiile de eliberare în baza respirației abdominale.
2. Schemele în diferite caractere și tempo-uri cu diversificarea funcțiilor mâinilor.
3. Suitele orchestrale.
4. Piese în stil popular din repertoriul folcloric.
5. Prelucrări proprii pentru orchestră.

IX. Sugestii metodologice

De la început, trebuie să subliniem faptul că învățământul instrumental-individual se deosebește radical de cel teoretic-colectiv, prin faptul că lecția se realizează în clasă, în cadrul orei de curs, cu un singur elev cu un anume dat psihofizic, deci cu o anumită structură psihosomatică, care îl face o individualitate concretă.

Trebuie să fie stabilită coerența între competențele specifice disciplinei, conținuturi, activități de învățare, resurse, mijloace și tehnici de evaluare. De asemenea, în cadrul lecțiilor,

profesorul va utiliza mijloace instrucționale de tipul: evocare, realizarea sensului, reflecție, extindere. Se recomandă o abordare didactică flexibilă, care lasă loc adaptării la particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor, conform opțiunilor metodologice ale fiecărui cadru didactic. Profesorul va utiliza următoarele metode, procedee și tehnici de predare-învățare: explicația, conversația euristică, dialogul, exercițiul, observația, trenarea etc., precum și formele de lucru, ca: frontală, individuală și în echipă. Varietatea metodelor de predare – învățare - evaluare va asigura asimilarea mai lesne a materiei și servește ca instrument de stimulare a interesului elevilor față de disciplină și specialitate.

Reușita realizării finalităților curriculare depinde de managementul procesului didactic, corelarea de predare-învățare și evaluare, prin organizarea eficientă a procesului de instruire.

Rezolvarea ecuației profesor-elev, desfășurată pe parcursul studiilor trebuie să aibă ca rezultat crearea stilului interpretativ al artistului instrumentist. Acesta este un element complex în care se amalgamează foarte multe elemente într-un tot unic:

1. *personalitatea și caracterul:*

- procese psihice intelectuale, afective, volitive: inteligență, răbdare, atenție-concentrare, memorie, spirit de observație, imaginație, creativitate, voință de muncă orientată spre un scop;
- cultură generală;
- cultură muzicală, teoretică și practică;
- aptitudini muzicale: auz melodic, armonic, polifonic, ritmic, dinamic, simțul frazei;
- cotare fizică: conformația aparatului executor (fără deficiențe); sănătate fizică și psihică; rezistență la efort fizic și psihic.

2. *stilul de muncă:*

- organizat pe scopuri: îndepărtate (o piesă de realizat într-un interval de timp); apropiate (o sarcină de realizat într-un anumit număr de ore de studiu în ziua x);
- controlul mental al aparatului executor de dirijare: atât din punct de vedere tehnic cât și interpretativ;
- cantitatea de muncă și eficiența în studiu;
- bagaj de exerciții tehnice pentru orice problemă;
- bagaj de metode și procedee de studio: pasaj/parte/întreg, detaliu/linia mare; de la rara la repede; deformații ritmice/egalitate în pasaje; expresiv/neexpresiv;
- frazarea și reliefașarea sensului arhitectural al întregului-obiectivul principal.

3. *experiența scenică* (participare la festivaluri, concursuri, examene etc.).

Abordarea modulară schimbă în esență concepția procesului didactic și oferă posibilitatea parcurgerii treptate a conținuturilor ocupaționale de la simplu la complex în vederea unei calificări. De asemenea permite evaluarea progresului înregistrat de formabil la finele fiecărei etape de instruire. Formarea pe module asigură mobilitate și sporește șansele de încadrare și avansare profesională pe piața muncii. Predarea elementelor de conținut vor fi axate pe

rezolvarea unor sarcini concrete, conținuturile fiind predate în consecutivitatea determinată de specificul situației de rezolvat.

Orientarea spre finalități de învățare direcționează procesul de instruire către un șir de rezultate scontate:

- a. *cognitive* (și-a însușit limbajul muzical dirijoral elementar; a acumulat cunoștințe din istoria și teoria muzicii);
- b. *practice* (și-a dezvoltat auzul muzical intern; și-a însușit elementele tehnicii de bază ale dirijării; se poate exprima cu ajutorul gesturilor; își poate verbaliza concepția interpretativă);
- c. *comportamental-valorice* (și-a format o atitudine personală de abordare a fenomenului muzical; și-a format spiritul critic și autocritic; poate interacționa cu colegii, profesorii și cu alți artiști în formații camerale sau orchestrale; la realizarea diferitelor proiecte).

Pentru aceasta sunt necesare respectarea unor principii de formare a competențelor ca un sistem nou de raportare, bine conturat și modern, care să poate reprezenta un sistem de reflecție pentru didactica disciplinelor de specialitate și didactica formării competențelor:

- a. *Principiul psihogenetic al stimulării și accelerării dezvoltării stadiale a inteligenței elevilor.* Este un principiu de maxima generalitate, deoarece întregul proces educațional se realizează în acord cu o schema generală de evoluție a inteligenței și a posibilităților accelerării dezvoltării stadiale a acesteia. Evoluția inteligenței este stimulate de procese educaționale care „grăbesc” dezvoltarea acesteia, ca rezultat al unor procese educaționale activate, cu un pronunțat caracter formativ.
- b. *Principiul învățării prin acțiune.* Acest principiu analizează relațiile dintre elementele procesului educațional: raportul dintre calitate și timp, motivația, învățarea reflexive și altele, postulând în mod constructiv idea că învățarea prin acțiune reprezintă o sursă semnificativă de creștere a eficienței procesului de instruire. Într-o formă simplă și pragmatic, acest principiu s-ar traduce în câmpul practicii educaționale prin predominarea dimensiunii acționare în formarea competențelor profesionale.
- c. *Principiul însușirii conștiente și active a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor* face ca elevul să realizeze înțelegerea materiei de învățământ și a motivelor învățării și să participe activ, angajând toate capacitățile sale creatoare în efortul propriu de însușire a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor.
- d. *Principiul sistematizării cunoștințelor,* potrivit căruia cunoștințele trebuie distribuite, predate și învățate, iar deprinderile exersate într-o ordine strict determinate deopotrivă de logica internă a științei, de logica pedagogică și de psihologia elevilor, pentru a constitui un sistem unitar de cunoștințe.

Dirijarea care vine să transforme cunoștințele teoretice muzicale obținute în abilități practice precum și formarea unei gândiri muzicale critice, completează și integrează instruirea tânărului interpret.

Triada *corectitudine-naturaletę-suplețe*, a mișcărilor brațelor, pentru formarea deprinderilor tehnice, implică ea însăși un traseu de la material –la spiritual:

- cunoașterea și executarea fizică a mișcării –*corectitudine*;
- obținerea celei mai bune forme a mișcării, bazată pe mișcarea firească a brațelor și ținând cont de legile psiho-anatomo-fiziologice (construcția, structura și funcționarea sistemului osos, muscular, neurologic) precum și de legile fizicii, (gravitație, legea pendulului, legea elasticității) – *naturaletę*;
- executarea precisă și foarte rapidă a mișcărilor, implicând ca aparat executor doar segmentele anatomice necesare unei anumite mișcări, pe principiul efort minim/efect maxim - *suplețe*.

Ceea ce trebuie de menționat neapărat aici este faptul că suplețea nu exclude forța, ea fiind o alternare rapidă între momentele de încordare și cele de relaxare, și, de asemenea trebuie de subliniat aspectul cel mai important al formării, dezvoltării și întreținerii tehnicii dirijorale, și anume, permanentul control mintal al execuției.

Pentru construirea acestui eșafodaj tehnic, este necesar ca profesorul să ghideze competent formarea deprinderilor gesticii urmând toate cele trei faze ale formării deprinderilor motrice.

- *etapa mișcărilor inutile* și a lipsei de coordonare numită și faza iradiației (excitația iriază larg pe scoarța cerebrală): în care se ia cunoștință de mișcările și succesiunea de mișcări necesară executării unui text muzical; acum sunt prezente multe mișcări inutile, coordonarea brațelor este deficitară, succesiunea mișcărilor se întrerupe și se consumă energie mult mai mult decât ar fi necesar;
- *etapa mișcărilor rigide*, numită faza inhibiției (la nivelul scoarței excitația s-a restrâns): mișcările și succesiunea lor sunt cunoscute, s-a format stereotipul dinamic, dar persistă mișcările inutile, încordate;
- *etapa stabilirii deprinderii*, numită și etapa stereotipului stabil: în care dispare rigiditatea, mișcarea devine firească, rapidă și precisă, fiind realizată cu efort fizic minim și obținându-se un randament sonor maxim.

Pentru însușirea tehnicii dirijorale se impun două sarcini de prim ordin:

- formarea și deprinderea de procedee tehnice (gesturi);
- aprecierea și determinarea gesturilor pentru crearea și redarea unei expuneri muzicale.

Deprinderea constructivă a tehnicii dirijorale este strâns legată de rezistența fizică de aceea exercițiile pre-tactare să fie executate cu o aprofundare treptată prelungind timpul alocat pentru îndeplinirea acestora de la 10 minute până la 20 minute pe zi. Gimnastica fiind interpretată cu respirație.

Pentru însușirea eficientă a măsurilor mixte se recomandă ca inițial să fie clarificată gruparea ritmică din interiorul măsurilor. Totodată se apreciază schema (schemele) potrivită.

Din punct de vedere a expunerii materialului și în vederea asimilării mai eficiente și productive, se recomandă ca: inițial prima schemă de tactare să fie anume schema în 3 timpi în formă de triunghi dreptunghic isoscel, apoi se trece la studierea schemei dirijorale în 2 timpi.

La fel se recomandă ca însușirea hașurilor să se desfășoare în următoarea ordine: non legato, marcato, legato și abia apoi - staccato, iar perfecționarea lor să se facă concomitent prin contrast și trenare regulată.

Un rol important i se acordă respirației. Conform expresiei „Dirijorul respiră odată cu muzica”, elevul inițial este convins că pentru a căpăta autenticitate și expresie, gestul, mai ales cel de începere și încheiere, se realizează cu o inspirație pronunțată și expirație reținută sau evidențiată.

Diferențierea funcțiilor brațelor, studierea structurii mâinilor, încheieturilor, dobândirea libertății plasticității mișcărilor, precum și claritatea grafică a liniilor, toate fac parte din abilitățile și deprinderile dirijorale.

Gimnastica artistică sau balet al mâinilor, gestul dirijorului aflat, în viitor, în fața publicului este un act de stăpânire a spațiului, de proiectare a sunetului către cel mai îndepărtat auditor, fapt realizat prin acea sonoritate calitativă maximă obținută printr-un efort material dozat corespunzător.

X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale

Alături de procesul predare-învățare, evaluarea constituie o componentă fundamentală, care urmărește progresul elevului în domeniul instruirii muzicale la nivelul de formare a competențelor profesionale.

Evaluarea – proces didactic complex, integrat întregului proces de învățământ, asigură evidențierea cantității cunoștințelor dobândite și valoarea (nivelul, performanțele și eficiența) acestora la un moment dat, oferind soluții de perfecționare a actului de predare-învățare.

Activitățile de evaluare vor fi orientate spre motivarea elevilor și obținerea unui feed-back continuu, fapt ce va permite corectarea operativă a procesului de învățare, stimularea autoevaluării și a evaluării reciproce, evidențierea succeselor, implementarea evaluării selective sau individuale.

Scopul evaluării nu este de a obține anumite date, ci de a perfecționa procesul educativ. Inițial se va începe cu o evaluare a nivelului de cunoștințe din domeniul disciplinelor de cultură generală (solfegii, teoria muzicii, literatura muzicală și lectura *a prima vista*), care va oferi posibilitatea de diagnosticare a nivelului de pregătire a elevilor pentru disciplina „Dirijare”. De asemenea, se va aplica evaluarea formativă, care se va desfășura pe tot parcursul studierii disciplinei. În scopul unei evaluări eficiente se vor utiliza metode tradiționale și de alternativă, prin probe practice, orale și scrise, în funcție de cerințele unității de competență. În procesul evaluărilor continue se va da atât o apreciere obiectivă a cunoștințelor și competențelor elevilor, cât și a progreselor individuale înregistrate de aceștia.

Se vor utiliza următoarele metode: observarea sistematică a comportamentului elevului urmărind progresul personal și autoevaluarea, de asemenea, lucrările practice ca audierea

unor piese anumite și adnotarea creațiilor ce urmează să fie dirijate, vor dezvolta capacități și aptitudini de analiză și evidență, vor servi și ca mod de evaluare curentă.

În procesul evaluărilor continue se va da atât o apreciere obiectivă a cunoștințelor și competențelor elevilor, cât și a progreselor înregistrate de aceștia.

Pentru a permite o individualizare a evaluării și o motivare suplimentară a elevilor, sarcinile de evaluare formative, vor fi ierarhizate pe grad de dificultate și apreciate în urma fiecărei unități de conținut.

Evaluarea sumativă va fi proiectată în așa mod, încât să asigure dovezi pentru elevi, cadrele didactice și angajatorii informații relevante despre achizițiile în termeni de cunoștințe și abilități în baza unor criteriilor definite explicit.

Profesorul va elabora sarcini prin care va orienta comportamentul profesional al elevului spre demonstrarea sistemului de cunoștințe și abilități. În acest scop vor fi stabiliți clar indicatorii și descriptorii de performanță al procesului și produsului realizat de elev.

Probe de evaluare a competențelor:

- efectuarea gimnasticii pre-tactare;
- aplicarea mijloacelor de expresivitate potrivite pentru redarea mesajului artistic;
- utilizarea procedeelor tehnice dirijorale în dezvoltarea discursului muzical;
- realizarea coerenței auftaktului cu tempoul, caracterul și dinamica;
- structurarea materialului muzical, episod, frază, propoziții;
- lucrul practic de sine stătător cu grupurile orchestrei;
- lectura *a prima vista*.

În calitate de produse pentru măsurarea competenței se vor folosi după caz:

- adnotațiile creațiilor;
- schemele dirijorale aplicate;
- configurări metro-ritmice cu grad de dificultate sporit;
- piese cu caracter divers în măsuri simple și compuse;
- piese cu caracter divers în măsuri compuse;
- partiturile orchestrale dirijate public;
- fragmente muzicale de nivel tehnic de complexitate sporită.

Criteriile de evaluare:

- reproducerea fidelă a textului muzical;
- gradul de perfecțiune tehnică în depășirea momentelor dificile în expunerea materialului muzical;
- productivitatea muncii și rezistența la efort fizic;
- claritatea gesticii dirijorale în raport cu mesajul muzical;
- corectitudinea interacțiunii cu colectivul (maistru de concert);
- măiestria tehnică și originalitatea interpretării.

Probe de evaluare recomandate:

- Examen;
- Testare.

XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii

Pentru a realiza cu succes formarea competențelor ce trebuie formate și dezvoltate în cadrul disciplinei „Dirijare” la specialitatea Interpretare instrumentală trebuie asigurat un mediu de învățare autentic, relevant și centrat pe elev.

Sala de curs va fi dotată cu mobilier școlar și să aibă condiții ergonomice adecvate în special pianul și pupitru pentru note, oglindă pentru apreciere și autoevaluare inițială, precum și materiale didactice demonstrative, ca reprezentarea instrumentelor orchestrei etc. Sala să fie bine iluminată, cu posibilități de aerisire regulată, precum și a dispozitivului pentru audiere muzicală.

Pentru desfășurarea unei lecții eficiente este absolut necesară prezența și ajutorul maestrului de concert, care urmează prin interpretarea la pian a pieselor muzicale, să înlocuiască inițial colectivul muzical.

XII. Resursele didactice recomandate elevilor

Nr. Crt.	Denumirea resursei	Locul în care consultată, /accesată/ procesată	Numărul de exemplare disponibile
1.	Gagim Ion, <i>Dicționar de muzică, Știința</i> , 2008.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
2.	Gagim Ion, <i>Muzica-Experiențe metafizice, ȘTIINTA</i> , 2012.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
3.	Pașcanu Alexandru, <i>Despre instrumentele muzicale</i> , ediția III, București, 1980.	Biblioteca Națională	1
4.	Lorausse. <i>Enciclopedia Rao. Muzica. Enciclopedia pentru tineri</i> . București, 2000.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
5.	Щетинин М. Н. <i>Дыхательная гимнастика</i> . Стрельниковой А. Н. <i>Метафора</i> , 2000.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
6.	Chiroșca D., Neamțu P. <i>Metodă de acordeon</i> . Hyperion. Chișinău, 1992.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
7.	Dohotaru N. <i>Crestomație pentru studiul dirijării</i> . Lumina. Chișinău, 1992.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
8.	<i>Crestomație pentru pian. Lucrări de formă amplă</i> . Ediția II. Moscova: Muzîca, 1984.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
9.	Musin V. <i>Tehnica de dirijare</i> . M., L., 1967.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
10.	<i>Crestomație pentru pian Tânăru Pianist</i> . Ed. III, Moscova: Muzîca, 1984.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
11.	Lira de aur. <i>Album de muzică clasică și contemporană</i> . Vol. 1, Ed. III, Moscova, 1990.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
12.	Belinschii P. <i>Bazele tehnicii dirijorale</i> . Moscova, 1963.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1